

העלוך יוצא לאור

לעילוי נשמת

היקרות והנכבדות

זמירה משה ע"ה

נלב"ע ג' כסלו תשפ"ד

ואחותה **אביבה חביבה** ע"ה

נלב"ע ד' אדר ב' תשפ"ד

בנות **סלמן ושרה** ז"ל

☆

ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת תולדות

ואוהביו כצאת השמש בגבורתו

יצחק תבע יסורין

א) מובא במדרש רבה (פר' תולדות): יצחק תבע יסורין. אמר לו הקב"ה: חייך - דבר טוב אתה מבקש, וממך אני מתחיל, שנאמר: "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות". ובמשנה ברורה (רכ"ב) מעתיק את המדרש הזה על דברי השו"ע שם (סעיף ב) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, וז"ל: **כי באמת כל היסורין בין בגוף, בין בממון הוא הכל כפרה על העונות, כדי שלא יצטרך להתייחד לעתיד לבוא ששם העונש יותר גדול וכדאיתא במדרש (הנ"ל) יצחק תבע יסורין - היינו שהוא הכיר גודל מדת הדין שלעתיד וכעין זה אמר ג"כ דוד המלך ע"ה, סמר מפחדך בשרי ומשפטיך יראתי ותבע בעצמו יסורין כדי שינקה מכל וכל, ולא יצטרך לפחוד עוד.**

וסיפר מרן הרב שטיינמן זצ"ל בשם הג"ר לייב בן החפץ חיים זי"ע שהגיע לבקר את החפץ חיים וראהו שהיה מניח רגלו בגיגית עם מים קרים, שאל אותו ר' לייב: מה קרה, אמר לו החפץ חיים: ברוך ה'! קצת יסורים... והוסיף: הרי אין לי שום יסורים ועם מה אני יזכה לעולם הבא...

והוסיף עוד לספר את הסיפור על תלמיד הגר"א זי"ע שכאשר הגר"א אמר פעם לתלמידו שכל מה שכתוב בספר "ראשית חכמה" על הדינים של הגיהנום הכל אמת ויציב ונכון.

ואחד התלמידים לקח את זה ברצינות ונהיה חולה מרוב פחד והגר"א בא לבקרו ואמר לו: נכון שכל מה שאמרנו הוא אמת לאמיתתה, אבל יש דבר אחד שמועיל להציל מכל הדינים בעולם הבא וזה "יסורין" שזה מנקה הרבה מאוד ומונע ממנו הרבה מעונשי העולם הבא.

אלמלא היסורים לא מצאנו ידינו ורגלינו בזה העולם...

ב) ומרן החפץ חיים בספרו שם עולם (שבת ג ובהג"ה) כתב:

וז"ל "שמעתי מזקן איש אמונים בשם הגר"א שאלמלא הייסורים לא מצאנו ידינו ורגלינו בזה העולם. ופירושו כי בשעה שנפטר האדם והנשמה עולה למעלה מתראה לפניו כמין כף מאזנים כדי לשקול את מעשיו... והוא שומע שבת קול מכריז שיתקבצו זכויותיו שעשה בכל ימי חייו, ותכף נקבצו כל המליצים שנבראו מהמצוות ועומדים לצד ימין של הכף. ואח"כ יוצא בת קול שיתקבצו כל העוונות שעשה כל ימי חייו, והנה מתקבצים המונים המונים לבושים שחורים ומתעטפים שחורים ונתרבו מאוד עד שכמעט מכריע הכף חוב מחמת ריבויים...

והנה כשרואה דבר זה מתמרמר מאוד וחושב בנפשו בוודאי יכריזו שאני רשע כיון שכף החובה מכריעה. ותוך כדי כך יוצא בת קול שמכריז ואומר 'איה הייסורים שהיו לו בעולם הזה' ומיד נקבצו כל הייסורים ורצים לצד ימין והכף מכריעה מכוחם הרבה לצד ימין, והוא נשאר צדיק ושמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו" עכ"ל. ע"כ שמעתי.

הגאון רבי יהודא שפירא זצ"ל בא בחלום ואמר: היסורין עזרו לי בעולם האמת

ג) ושמעתי מראש ישיבת שערי תורה הגאון רבי חיים ישראל שפירא שליט"א שכאשר ישב שבעה על אביו הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל הגיע לנחם מרן הגרא"ל שטיינמן והגאון האדיר רבי חיים גריינמן זצ"ל, ומרן הרב שטיינמן דיבר על כך **שיסורין זה דבר גדול**, והגאון רבי חיים גריינמן שישב שם ענה כנגדו שאדם גדול כמו רבי יהודה שפירא לא היה צריך יסורין.

וסיפר הגאון רבי חיים גריינמן לבנו, שבאותו לילה הגיע אליו בחלום הנפטר, הגאון רבי יהודא שפירא ואמר לו: **שהיסורים עזרו לו בעולם האמת**, ולמחרת היום קיבל עליו הגאון רבי חיים גריינמן יסורין ומיד באותו יום נפל ונשברו עצמותיו...

ומסיים הגר"ח שפירא: שאמר לו הגאון רבי מאיר גריינמן שליט"א - שאחיו הגאון רבי חיים אמר לו: שהרגיש כאשר נפל - שמישהו דחף אותו...

טיפות תה חם על הידיים

ד) ספור מאלף ורב לקח מהמגיד המישרים הרב אברהם מרדכי מלאך שליט"א מארה"ב: אל חדרו של כ"ק האדמו"ר רבי משולם פיש מטאהש זצ"ל, בקרית טאהש שבקנדה, נכנס יהודי עמוס תלאות ומכאובים. בקול נעצב ומדוכדך החל הלה לגולל באזני הרבי את הרשימה הארוכה של המצוקות הרבות שנפלו בחלקו, והפטיר באנחה מרה כי באו מים עד נפש ואין לו במה להתחזק.

כשסיים היהודי את דבריו, אשר להם הקשיב הרבי בכאב רב, ביקש ממנו הרבי להתקרב אליו ולעמוד סמוך ממש לכסאו ולהתחיל כעת שוב מן ההתחלה לספר את כל אסונותיו.

נעתר היהודי לבקשת הרבי והחל לספר בשנית את מסכת צרותיו. על שולחנו של רבי עמדה באותה שעה כוס מלאה תה חם למדי. לאחר שסיים היהודי לספר את צרתו הראשונה, נטל הרבי את הכוס בידו ו...שפך כמה טפות תה חמימות אל אצבעותיו של היהודי. הלה השתומם כמובן עד עמקי נפשו, אולם הבליג על כך בדממה, הוא שיער בדעתו שיש לו, לצדיק זה, כונות נשגבות בשפיכת התה, ומי יודע אילו גזרות קשות הוא קורע מעליו במעשה זה.

מתנה טובה יש בידינו ובזיונות שמה

ו) מסופר על מעשה שאירע בהפגזות של שנת תש"ח, כאשר במקלט הצפוף ביישוב הישן בירושלים ישבו מאות אנשים נשים וטף. אשה קשת-יום, שאינה שפיה בדעתה גידפה וצעקה, עד כי נלאו כל יושבי המקלט לשמעה וגמרו אומר לסלקה ולהעבירה למקלט אחר מיד בהפוגה הראשונה שתבוא. בצידי המקלט ישב ספון, הרה"ק רבי גדליה משה מזוועה זי"ע. באו לפניו וסיפרו לו דברים כהווייתם, נענה ואמר: "הן אמנם הצדק עמכם. בפרט, אם היא מביישת אנשים, אין כאן מקומה. אך הסכיתו ושמעו מה ראיתי בבית אבא:

"אחות היתה לי ובצעירותה נתקפה במחלה קשה. כשהחום עלה בגופה היה זה סכנה גדולה עבורה. והי היום וחום גופה טיפס וטיפס. אבינו הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע בשמעו את דברי הרופא כי לא נותרו לה יותר מכמה שעות של חיים, אץ ותפס מעילו ורץ אל הרחוב. אבי היה ממונה בעירו על נטילת השכר של המלמדים. ובשעה קשה זו רץ אחוז שרעפים לחנות של משפחה מכובדת ויתבע משכורתו. האישה בעלת הבית שנבהלה מהבקשה מיהרה לצעוק עליו ולסלקו משם בבושת פנים. כל אנשי הרחוב עמדו ותמהו, אך אבי עמד בטבורה של עיר ושמח. הוא מיהר הביתה. נכנס בחיוך ואמר: ב"ה נתבטלה הגזירה.

לימים, ארע שוב וחומה עלה, מיהר אבי אל עבר הרחוב, סבב והלך כמה שעות בניסיון נואש לתור אחר ביזיונות. שב הביתה בחוסר מעש, נאנח אנחה השוברת גופו של אדם, ואנו בני הבית ידענו: אבא לא מצא היום ביזיונות. דקות ספורות לאחר מכן נלקחה האחות לבית עולמה. אנו עומדים בכזה עת קשה ליעקב, המשיך רבי גדליה משה ואמר: "מתנה טובה יש בידינו וביזיונות שמה, ואותה אתם מבקשים לסלק מכאן?!".

"מיט בזיונות" - אמר אז הרבי - "קויפט מען אפ דאס טויט". עם ביזיונות ניתן 'לרכוש' ולהעביר גם את המוות.

החידוש של מרן הרב ש"ך...

ז) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים (בראשית לג, ב)

באחד הימים נכנס מרן הגראמ"מ שך זי"ע להיכל הישיבה ואמר "חידשתי חידוש אמיתי בחומש, וכבר שבועיים ימים שאיני מגלה זאת".

לאחר שהתלמידים הפצירו בו, פתח פיו ואמר את חידושו: כשסידר יעקב את צאצאיו במפגש מול עשיו, הרי ריחפה באותו זמן גזירת מוות. ויש להבין מדוע סידר שבני השפחות הועמדו ראשונים בקו החזית. אחריהם לאה וילדיה ולבסוף יוסף ורחל. האם כביכול הפקיר וזלזל בבני השפחות, ולכן שלחם ללא פחד ומורא ראשונים אל שדה הקרב במחשבה שלכל היותר הם שימותו?

ביאר ראש הישיבה: מצינו שיוסף הביא דיבת אחיו רעה שמזלזלים בבני השפחות, וזלזול זה גרם צער ויסורים לבני השפחות, וממילא יש בכוחם זכות לכפרת עוונותיהם ולכן נשלחו ראשונים לקו החזית, יחד עם המגן - הצער והייסורים.

אחריהם העמיד את לאה וילדיה שהואיל והיו פחות אהובים מיוסף ורחל, לפיכך אף הם היו בנמיכות רוח יותר וראויים להינצל יותר מרחל ויוסף שהיו אהובים עד מאוד, ולבסוף העמיד את יוסף ורחל שמכוח היותם האהובים ביותר לא היו בעלי ייסורים ומעטות זכויותיהם להינצל, וסיים ראש הישיבה ואמר: זהו אמת לאמיתה.

המשיך היהודי לספר את הצרה השניה שברשימת צרותיו, וגם הפעם כשסיים את דבריו, נטל הרבי את הכוס ושפך כמה טפות חמות על ידיו. גם הפעם לא ידע היהודי את נפשו מתדהמה, אבל לא הגיב במאומה ולא התרעם כלל בלבו. הוא הניח שיש לו לרבי כוונת טמירות ונעלמות שאיש פשוט כמותו לא יכול להבין, והיה משוכנע שהרבי מתכוון רק לטובתו.

כך שבו ונשנו הדברים גם בצרה השלישית והרביעית, עד הצרה האחרונה שסיפר היהודי. אחרי כל ספור - שופך הרבי טפות תה חמות על ידו, והאיש משתאה ומשתומם.

לאחר שנדם קולו של היהודי, שסיים לספר בשנית את כל אשר על לבו, פנה אליו הרבי בשאלה: "אמור לי, ר' יהודי! האם שמת לב שאני שופך עליך תה חם לא פעם ולא פעמים?"

"ודאי שהרגשתי", ענה היהודי.

"אם כן, מדוע שתקת ולא הגבת כלל?!". השיב לו הרבי בפליאה.

"שערתי בלבי", ענה היהודי, "שיש לו, לרבי, סבות נעלמות ונשגבות למעשה זה. בודאי הרבי ברוב אהבתו אלי מבטל מעלי את כל הגזרות וממתיק את כל הדינים, ומה לי להתרעם!?"

נשא הרבי מטאהש אל היהודי את עיניו הרחמניות והטהורות ואמר לו בתוכחת נועם מעודדת: "ישמעו אזניך מה שפיך מדבר! כאשר אני, איש פשוט שקוראים לו בשם 'רבי', שופך עליך טפות תה חם, אתה כבר מאמין בלב שלם שאני מתכוון רק לטובתך ויש לי בזה כוונת נשגבות, ואילו כאשר בורא עולם בכבודו ובעצמו שופך עליך אי אלו שפיכות רותחות, הוא מזמין לך תלאות ומצוקות, עגמת נפש ודאבון לב, מה לך כי תתרעם על מדותיו חלילה, ומדוע לא תדע ותבין שהוא עושה זאת באהבתו ובחמלתו ומתכוון רק לטובתך?!..."

שמחים ביסורים - "בעליבה הבאה עליהן"

ה) וכאן חשוב להוסיף "ידיעה גדולה" מדברי רש"י במסכת גיטין ל"ו: שבכלל יסורין הוא גם "ביזיונות" הבאות על האדם וזה לשון רש"י: הנעלבים ואינם עולבים, שומעין חרפתן ואינן משיבין עושים מאהבה ושמחים ביסורים - ובפשטות "שמחים ביסורים" זה דבר חדש ממה שאמר קודם, אך רש"י מפרש "בעליבה הבאה עליהם", מלמד אותנו רש"י שיסורין לא צריך להיות חס וחלילה מיסורי גוף ומחלות רח"ל, אלא כל עגמת נפש מאדם שדיבר עליך דיבורים לא נעימים בין מאנשים רחוקים בין מאנשים קרובים, בתוך המשפחה ומחוצה לה ואתה שותק ואינך משיב, נעלב ואינך עולב, זה נחשב יסורין, ואתה זוכה לכל המעלות שהזכרו לעיל.

הרה"ק רבי משה קורדובירו זי"ע, רבו של האר"י הקדוש אמר: כשיהודי חווה ביזיון, והוא מקבלם באהבה - אזי הוא מתנקה ומזדכך. ולא זו בלבד, אלא שאת דרך הזו - קבלת הביזיונות, מגדירים המקובלים כדרך הטובה והמועילה ביותר, כדרך שאין חזקה ומזככת הימנה. כפי שמובא בספר 'קול בוכים' - שחיבר תלמידו של הרמ"ק. כי הרגע בו יהודי נכלם, הרגע בו בושה מכסה את פניו וכלימה נשקפת מעיניו, הוא רגע של ייסורי נפש קשים ומרים, שממרק את העבר באבחת רגע או שניים, מבלי להזדקק לייסורי גוף או לסיגופים קשים עד שהרה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע אמר: אם יהודי היה יודע את מעלת הביזיונות היה מחפש אנשים שיבוזהו בשוק בתשלום!"